

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 157 • KASIM 2009 5 5.00 TL • ISSN:1307-6620

- *Banka kredileri denetlenmeli*
- *Anadolu odaları eğitim semineri yapıldı*
- *Mesleki uyum eğitimi başladı*
- *Çalışan yoksullaştı*

ISSN 1307-6620

Ekonomik Rapor

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Yönetim Yeri

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Gurup Matbaacılık A.Ş.

İstanbul Yolu Trafo Karşısı

Varlık/ANKARA

Tel: (0.312) 384 73 44

Basım Tarihi : 09 Kasım 2009

Basım Yeri : Ankara

ISSN : 1307-6620

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya

tamamı alıntı yapılamaz

Bağımsız denetim merkezi

TÜRMOB olarak, bağımsız denetim uygulamalarında uluslararası standartları yakalamak amacıyla çalışmalarımızı daha da hızlandırıyoruz. Ve meslek mensuplarına olan güveni sürdürülebilir kılmak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir

Bu kapsamda, TÜRMOB bünyesinde “Bağımsız Denetim Merkezi”nin kurulma çalışmaları tamamlanmıştır Uluslararası uygulamalara paralel olarak gerek IFAC, gerekse AB 8. Direktifiyle öngörülen kurallarla uyumlu bir yapılandırma amacıyla bağımsız denetim şirketleri kütüğü oluşturularak, bağımsız denetim şirketlerinin tescili, ilanı, izlenmesi vb faaliyetlerinin takibi Bağımsız Denetim Merkezi bünyesinde gerçekleştirilecektir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile birlikte denetim uzmanlığı uygulamaya girecek. Kuracağımız denetim merkezi belirli yeterliliğe sahip meslek mensuplarını sınava tabi tutacak. Bu sınavı geçemeyenler denetim uzmanı olamayacaklar.

Tüm bu gelişmeleri de dikkate alan meslek örgütümüzün gelecek vizyonunu şöyle tanımlayabiliriz; Türkiye’de muhasebe ve denetim mesleğinin uluslararası meslek kurallarına ve meslek çerçevesi ile meslek etiğine (meslek deontolojisine) tam uyumlu olmasını sağlamaktır. Bunun için uluslararası muhasebe standartları ile uluslararası denetim ve güvence standartlarına uygun uygulamalar; uluslararası muhasebe etiği ve disiplin hukuku ile uluslararası eğitim standartlarına uyumlu bir mesleki yapılanma; sürekli mesleki gelişime odaklanan eğitim ile muhasebe mesleğinde uzmanlaşma ve bu uzmanlaşmanın sertifikasyonunu hedeflenmelidir.

Muhasebe meslek mensupları yaşanan değişimle birlikte kendilerini yeniden şekillendireceklerdir. Bu değişim sürecinde meslek örgütümüze ve her bir meslektaşımıza düşen en önemli görev, geleceği beklemek yerine geleceği belirlemektir.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Başkan Yardımcısı

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker;

Banka kredileri denetlenmeli

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası tarafından düzenlenen 9. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu ve 3. Uluslararası Muhasebe Denetimi Sempozyumu'nda konuşan TÜRMOB Genel Başkanı Türker, Bankaların verdikleri tüm krediler için denetim yaptırmak zorunda olduğunu söyledi.

TÜRMOB Genel Başkanı Masum Türker, kredi verirken denetim arama kriterini uygulamayan bankalara ceza verilmesi gerektiğini belirtti.

Türker, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSM-MMO) tarafından düzenlenen 9. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu ve 3. Uluslararası Muha-

sebe Denetimi Sempozyumu'nun açılışında yaptığı konuşmada, küresel krizde paniğe neden olacak risklerin şu an için engellendiğinin görüldüğünü, ancak yine de 2011'e kadar finansal ve ekonomik belirsizliklerin dünyayı sardığı bir dönemden geçildiğini söyledi.

Türkiye'nin krizin etkilerini çok hissetmemesinde uluslararası muhasebe standartlarının varlığı ve bunların uygulanmasının önemli katkısı olduğunu vurgulayan Türker, "Bu, Türkiye'de bankaların batması ve sermaye piyasalarında bazı şirketlerin tahtasının kapanmasını engellemiştir" dedi.

Bankaların verdikleri tüm krediler için denetim yaptırmaları gerektiği

ni ancak, bu düzenlemeye uymadıklarını savunan Türker, "Kredi verirken denetim arama kriterini uygulamayan bankalara ceza verilmesini BBDK Başkanı'ndan istiyorum" diye konuştu.

Sermaye piyasalarının düzenlenmesinde esas yetkinin TÜRMOB'da olduğunu ileri süren Türker, işlemleri zamanında yürütmelerine rağmen muhasebecilerin, ücretlerini tahsil edemediklerini söyledi. Masum Türker, şöyle devam etti: "Bugün muhasebe mesleğinin gücünün fark edilmesi gerekir. Eğer bu fark edilmezse grev yaptığımızı, dosyaların bir gün akacağını, verilmediğini düşünün. Grevi ne zaman yaparız? Yükselen sesimize yanıt verilmezse yaparız. Biz olmazsak Türkiye'de vergi toplanamaz. Biz olmazsak herkes kurmak istediği kara dünyada, kayıt dışı dünyada bol bol yüzer."

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMMO) Başkanı Yahya Arıkan da, güven bunalımının "vücudun her hücresi ne nüfuz etmeye çalışan hastalık gibi" ilerlediğini, bu nedenle de

krizin biteceği tarihin hala öngörülemediğini ifade etti.

Global ekonomik ve finansal krizin muhasebe meslek mensuplarını da etkilediğinin altını çizen Arıkan, ancak krizin en çok denetim ve muhasebe olgusu üzerinde etkili olduğunu söyledi. Arıkan, 1950'li yıllardan beri yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) değişiklik için hazırlanan "yeni" tasarının, artık neredeyse eskimekte olduğunu ifade ederek, görüşmeleri devam eden tasarımın bir an önce yasalaştırılması gerektiğini vurguladı.

Sürdürülebilir büyüme için şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri üzerine kurulan yasalara ihtiyaç olduğuna dikkati çeken Arıkan, şunları kaydetti: "Türkiye'nin, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine her kurumda sıkı sıkı tutunması gerekir. Bu yolda ciddi adımlar attığımızı da düşünüyorum. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun yaşama geçirilmesi, uluslararası muhasebe standartlarına uyum için yapılan yasal ve fiili çalışmalar, bu adımlardan birkaçıdır. Mali tabloların

denetiminde standart sağlanmasını amaçlayan Türkiye Denetim Standartları Kurulu ve Kamu Gözetimi Kurumu'nun hayata geçirilmesi çabaları da bu adımlara örnektir. Ancak bu kurumların siyasetin gölgesinde kalmaları en büyük tehlikelerden biridir. Bugün hala Gelir İdaresi'nin özerkliğini, siyasetin sınırını ya da özerkliğin sınırını tartışmamız son derece düşündürücüdür.

Kurumlarımızın sağlıklı işlenmesini istiyorsak, IMF ile pazarlık konusu olmasını beklemeden gereğini yapmak durumundayız. Hangi hükümet döneminde olursa olsun siyasetin, ona bağlı Maliye Bakanlığımızın, bu kurumlara ağabeylik yapması küresel standartlara aykırı olduğu kadar, risklidir. Gelir İdaresi de bu kurumlar arasında değerlendirilmelidir."

Yahya Arıkan, krizlerden korunmanın yolunun güçlü ve kayıt altına alınmış bir ekonomi, istikrarlı yönetilen ekonomik kurum ve kuruluşlar ile uyum içinde çalışan ekonomik aktörlerden geçtiğini dile getirerek, "Biz kendi kapımızın

önünü süpürmek, temiz tutmak zorundayız. Bunu ekonomik refahımız için yapmalıyız" dedi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Başkanı Tevfik Bilgin, yeni dönemde regülasyon ve denetimin, bankacılığı öldürecek, yaratıcılığı engelleyecek düzeyde olmaması gerektiğini söyledi.

Bilgin, yaptığı konuşmada, IMF'nin son tahminlerine göre, küresel finansal krizin zararının 3,4 trilyon dolar olduğunu hatırlatarak, krizin en şiddetli dönemi geçse de daha gidilecek çok yol olduğunu ifade etti.

Bankacılık sektöründe kumar benzeri çok kaldıraçlı ürünlerin çok büyük risk oluşturduğuna işaret eden Bilgin, "Yurt dışı yangına dönmüşken, sendikasyon ve seküritizasyon piyasası kurmuşken, reel sektör arasında dahi güven sorunu yaşanırken bankacılık sektörü özellikle 2008'in sonu ile 2009'un ilk 3 ayında daha ihtiyatlı daha kılı kırk yaran bir ortamda çalışmaktadır" diye konuştu.

Bankacılık sektöründe Eylül 2008 ile Eylül 2009 arasında genellikle mevcudun korunduğunu sektörde yüksek bir büyüme görülmediğini ifade eden Bilgin, şu anda toplam 370 milyar lira olan kredilerin büyük bölümünün kısa vadeli olduğunu belirtti. Bilgin, bankaların bu dönemi söz konusu kredileri yenilemekle geçirdiklerini söyledi.

BDDK Başkanı Bilgin, "Dünyaca tanınan Ekonomist Joseph Stiglitz'in geçen hafta bir makalesinde Türk bankalarının Amerikalı ban-

kalara ders vermesinin yararlı olabileceğini belirtiyor. Bir organize banka batırma olayı nedeniyle bu bankanın ismini vermek istemiyorum, gelip bize ders vermeye çalışanlara herhalde en büyük ders, bu beyefendinin söylediği olmuştur" şeklinde konuştu.

Bilgin, küresel kriz sonrasında yeni bir finansal mimarinin dizayn edildiğine, banka bilançolarının da yorum farkını en aza indirecek düzeyde şeffaf olması gerektiğine dikkati çekerek, "Yeni dönemde regülasyon ve denetim, bankacılığı öldürecek, yaratıcılığı engelleyecek düzeyde olmamalıdır Bundan sonra da ihtiyatlı güvenimiz devam edecek. Güveneceğiz ama test edeceğiz" diye konuştu.

Basel II kriterlerine de değinerek bunların yeniden düzenlenmesinin söz konusu olduğunu dile getiren Bilgin, "Basel II yeniden düzenlendiğinde en rahat geçecek ülkelerden biri Türkiye" dedi.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Başkanı Vedat Akgiray, önümüzdeki dönemde halka arz için onlarca başvurunun olacağını bildirdi. Akgiray, Sempozyumun açılışında yaptığı konuşmada, yaşanan küresel kriz sonrasında kafaların karışık olduğunu, bunun nedenleri ve doğuracağı sonuçlara ilişkin bir ürküklüğün hala devam ettiğini söyledi.

Bu dönemde, kredi değerlendirme kuruluşlarının, mali müşavirlik ve denetim şirketlerinin sorgulandığını anlatan Akgiray, genel eğilimi "Dünya artık eskisi gibi olmayacak" şeklinde olsa da dünyanın es-

kisi gibi olacağını, ancak daha karmaşık bir hal alacağını, finans dünyasında da kompleks bir yapının görüleceğini ifade etti.

Akgiray, son krizin, öngörülü olmanın ne kadar büyük önem taşıdığını gösterdiğini belirterek, piyasaya kulak vermek gerektiğini dile getirdi. Günümüzde artık reel ekonomiden sinyal almadan doğru düzgün bir şey yapılamayacağını altını çizen Akgiray, "Piyasanın dediği gerçektir. Piyasa bir kurumu riskli görüyorsa veya risk primini yükseltiyorsa orada bir problem vardır. Bizim o mesajları almamız lazım" diye konuştu.

SPK Başkanı Akgiray, önümüzdeki yıllarda uluslararası raporlama ve düzenleme mantığının baştan yazılacağını söyledi.

Sempozyumda, global riskler ve denetim mesleğinin geleceği, denetim mesleğinde mevzuat paradoksu-yetki paylaşımı, risk değerlendirme ve uluslararası düzenlemeler, suistimal ve yolsuzluk denetimi, uluslararası denetim-güvence standartları ve TTK'da denetim, şirketlerde yeterli iç kontroller var mı, halka açık olmayan işletmelerde yaşanan denetim zorlukları konulu oturumlar yapıldı.

Sempozyumun son oturumunda ülke ekonomisinde denetimin yeri ele alındı. Bu oturumda TÜRMOB Genel Başkan Yardımcısı Nail Sanlı, gerek ülkemizde, gerekse küresel düzeyde yaşanan gelişmeler hakkında bilgi vererek, denetim konusunda TÜRMOB'un vizyonu ve misyonunu anlattı.

Anadolu odaları eğitim semineri yapıldı

Konya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası tarafından düzenlenen 9. Anadolu Odaları Eğitim semineri yapıldı.

Konya SMMM Odası tarafından düzenlenen ve geleneksel hale gelen Anadolu Odaları eğitim seminerinin dokuzuncusu Antalya’da gerçekleştirildi. Seminerin açılış konuşmasını yapan TÜRMOB Genel Başkanı Masum Türker, Mesleğin kendi kendini yapılandırması ve şekillendirmesi gerektiğini vurgulayarak, eğitim seminerlerinin zorunlu eğitimin bir parçası olacağını söyledi.

Genel Başkan Türker , “Sürekli mesleki eğitim, bugün burada olduğumuz seminer aslında bir zor-

lama olmadan evvel 15 yıl önce başlamış bir uygulama ama bu artık yasal bir sürece döndü. İkincisi de meslek, dünyada hiçbir yerde görülmemiş bir yapılanmayla ayrıca serbest muhasebecilik adı altında örgütlendirilmiş olmasıydı. Bu çarpık yapılanma ortadan kalkıyor” diye konuştu.

Konya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Ahmet İçyer yaptı. Türkiye’nin dört bir yanından gelen oda başkanlarının bir araya geldiği bir toplantı düzenlediklerini söyleyen İçyer, “Mesleğimizdeki değişiklikler, yönetmelik değişikliklerini masaya yatırıp

yaşanan sıkıntıları ortaya koyacağız. Bunların çözüm yollarını arayacağız. Türkiye’nin içinde bulunduğu şartlarda birlik beraberliğin herkes kesimde yaşanabilmesi için bu mesleki birlikteliğinde sağlanabilmesi için Anadolu Eğitim Seminerlerini sürekli hale getirmeye çalışıyoruz” dedi.

Eğitim seminerinde; küreselleşen muhasebede mesleki değerler ve etik, bildirim ve beyanlarda karşılaşılan sorunlar, KOBİ finansal raporlama standartları ve uygulaması, adli muhasebe konuları ele alındı.

Serbest Muhasebecilikten, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirliğe geçiş;

Mesleki uyum eğitimi başladı

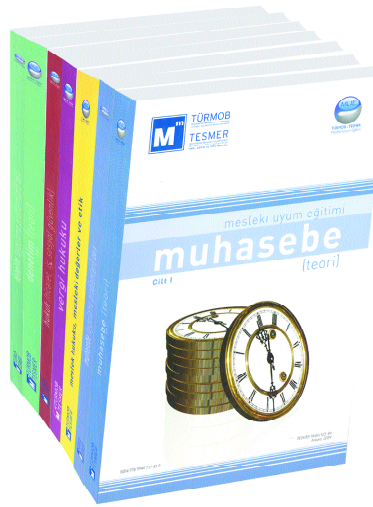
Serbest Muhasebecilikten, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirliğe geçiş başvuruları ile teorik eğitim süreci başladı. Başvuru yapanlar teorik eğitime internet üzerinden katılıyorlar.

3 568 sayılı Yasa 1989 yılında uygulamaya girdiğinde mesleği üç yapı üzerine oturtmuştu, serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir. Meslek örgütünün taleplerinden birisi olan mesleğin mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik olmak üzere ikili bir yapıya dayandırılmasına, 3568 sayılı Kanunda değişiklik yapan 5786 sayılı kanunla imkan tanınmıştı.

Düzenlemeye ilişkin olarak; “Mesleki Uyum Eğitimi İle Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavına İlişkin Usul ve Esaslar” belirlenerek duyurulmuştur.

Muhasebe mesleğinin, bir kariyer mesleği olarak disipline edilerek

geliştirilmesi ve yüksek mesleki standartlara sahip olması yönünde çalışmalar yapan TÜRMOB; “Mesleki Uyum Eğitimi ve Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı”nı, bu çalışmalara katkı verecek bir husus olarak değerlendirdi ve çalışmalarını bu yönde sürdürüyor.

Teorik ve pratik eğitimi içeren Mesleki Uyum Eğitimi; eğitim yöntemleri, ve içeriği ile “Kariyer Mesleği” hedefine ulaşmayı amaçlıyor.

İnternet üzerinden verilen teorik eğitimin yanı sıra mesleki uyum eğitimi kitap seti de yayımlandı. Meslek mensuplarının istifadesine sunuldu. Yedi kitaptan oluşan sette; Meslek hukuku, meslek değerleri ve etik, Muhasebe (teori), Muhasebe (uygulama problemleri), Denetim (teori), Denetim(uygulama problemleri), Vergi Hukuku, Hukuk(ticaret, iş, sosyal güvenlik) kitapları bulunuyor.

Çalışan yoksullaştı

Ekonomik krizden en fazla etkilenen ülkeler arasında yer alan Türkiye, bu süreçte işsizler ordusunu en fazla büyüten ülkelerden biri olurken çalışanların alım gücünün de eridiği gelişmelere sahne oldu.

Türkiye, krize karşı ÖTV, KDV’de dönemsel indirimler, enerji başta olmak üzere bazı alanlarda teşvikler getirirken bu önlemler, krizin etkilerini, çalışan açısından hafifletmedi. İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’nın (İSMMMO) hazırladığı “Kriz Çalışanı Vurdu” başlıklı rapora göre, krizin faturasının çok büyük kısmı “işsiz olan ya da bu süreçte işsiz kalan” çalışanlara çıkmış oldu. Alınan önlemlere karşın, reel ücretler geriledi, işsizlik ve kayıt dışı çalışma arttı.

İSMMMO’nun Türkiye İstatistik Kurumu, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı’nın verilerinden yararlanarak yaptığı hesaplamaya göre, 2.2 milyon kişilik işsizler ordusu 4 milyon sınırını zorlarken işyerleri kriz nedeniyle ilk olarak çalışanları gözden çıkarınca kayıt dışı çalışma oranı da yüzde 45’leri aştı. İşsiz kalanlar İş-Kur’a hücum etti. 2008 yılının tamamında 1 milyonu aşkın işsiz İş-Kur’un kapısına dayandı. Ancak, bunların sadece 97 bin 786’sı kurum tarafından bir işe yerleştirilebildi. 2009 yılının ilk sekiz ayın

da ise İş-Kur’a başvuranların sayısı 755 bini aştı.

İşsizlik hızla artarken çalışan başına reel brüt ücret de hızla düştü ve Haziran 2009 itibarıyla son bir yıl içinde sanayide yüzde 11.4 geriledi. Aynı dönemde, tarımda reel ücretlerdeki kayıp yüzde 12’yi buldu. Kriz, kişi başına düşen milli gelirden de bin 829 dolar götürdü. 2008 yılında kişi başına gelir 10 bin 285 dolarken, 2009 yılında 8 bin 456 dolara düştü. DPT, bu rakamı, 2010 yılında ise 8 bin 821 dolar olarak tahmin etti. Türkiye’deki işsizlik, OECD verilerine de yansdı.

2009 yılının ikinci çeyreği itibarıyla Türkiye dünya işsizlik sıralamasında İspanya'nın ardından ikinci sırada yer aldı.

İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, verilere ilişkin değerlendirmesinde, artan işsizlik ve ücretlerdeki reel gerilemenin sadece yoksulluğu artırmakla kalmayıp, sosyal yansımalarının olacağını da belirtti. Arıkan, Türkiye'nin krizi olmadığı savıyla en başında hafif atlatılacağı düşünülen krizin ağır sonuçlara neden olduğuna değinerek Türkiye'nin aldığı önlemlerin işyerlerinin yaşamını sürdürmek üzere oluşturulduğunu, ancak çalışanlar açısından yeterli gelmediğini belirtti. Krizin kaynağının finansal olması nedeniyle kaynak bulmak üzere, aslında çalışanlara ait olan İşsizlik Fonu'nun devreye sokulduğunu anımsatan Arıkan, şunları söyledi: "Yapılan düzenlemeyle Fon'un milyarlarca lirası da önlem paketlerine dahil edildi. Aslında çalışan için bu da ek fatura oldu. Türkiye 2008 yılının ocak ayında, 22 milyon 388 bin kişilik işgücü arzına sahipti. Bu arzın, 19 milyon 798 binini 'iş gücü olan' vatandaşlar yani işgücü oluşturdu. Aynı tarihte işsiz sayısı 2 milyon 591 bin kişi, işsizlik oranı yüzde 11.6 olarak açıklandı. 2008 yılının eylül ayından itibaren krizin etkileri iyi-

den iyiye hissedilmeye başlayınca işsizlik hızla arttı. 2008 Aralık ayı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 14 işsiz sayısı 3.3 milyon kişiye ulaştı. 2009 yılında alınan önlemlerin etkisiyle işten çıkarmalar yavaşlarsa da işsiz sayısı hiç 3 milyonun altına inmedi. Haziran ayına gelindiğinde ise işsizlik oranı sadece yüzde 13'e, işsiz sayısı ise 3 milyon 269 bin kişiye indirilebildi. 2008 yılı başından 2009'un ikinci yarısına kadar geçen sürede imalat sanayinde istihdam endeksi yüzde 12.0, inşaatta yüzde 25.3, ticaret ve hizmette yüzde 9, madencilikte yüzde 8.7, elektrik gaz ve su sektöründe yüzde 4.4 düştü. Toplam sanayideki gerileme ise yüzde 12 olarak gerçekleşti. Diğer bir ifadeyle işyerleri ayakta kaldı ama çalışanlar henüz kaybettiği işe dahi kavuşamadı. İşini koruyabilenlerin ise ücreti eridi."

İSMMMO'nun raporunda yer alan saptamalar şöyle: 2009 Haziran itibarıyla, bir yılda çalışan başına reel brüt ücret sanayide yüzde 11.4, tarımda çalışan başına yüzde 12.9, ticaret ve hizmet sektöründe çalışan başına da yüzde 1.4 düştü. Yani, düşük enflasyondaki gerileme ve "önlemlere" rağmen çalışanların alım gücü eridi. Çalışan kişi başına sanayi endeksi 97.4'e, inşaat sektöründe 97.8'e inerken bu veriler

iki sektörde de çalışanlarının alım güçlerinin 2006 seviyesinin gerisine indiğini ortaya koydu.

Türkiye 2008 yılının ocak ayında, 22 milyon 388 bin kişilik işgücü arzına sahipti. Bu arzın, 19 milyon 798 binini "iş gücü olan" vatandaşlar yani işgücü oluşturdu. Aynı tarihte işsiz sayısı 2 milyon 591 bin kişi, işsizlik oranı yüzde 11.6 olarak açıklandı. 2008 yılının eylül ayından itibaren krizin etkileri iyiden iyiye hissedilmeye başlayınca işsizlik hızla arttı. 2008 Aralık ayı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 14 işsiz sayısı 3.3 milyon kişiye ulaştı.

2009 yılında alınan önlemlerin etkisiyle işten çıkarmalar yavaşlarsa da işsiz sayısı hiç 3 milyonun altına inmedi. Haziran ayına gelindiğinde ise işsizlik oranı sadece yüzde 13'e, işsiz sayısı ise 3 milyon 269 bin kişiye indirilebildi.

941 bini kadın, 2 milyon 328 bini erkek olan işsizlerin 2 milyon 666 bini kentlerde, 603 binini kırsal bölgelerde yaşayanlardan oluştu.

Küresel krizin etkilerini göstermesiyle şiddetlenen işten çıkarmalar Türkiye'yi dünya işsizlik liginde ikinci sıraya taşıdı. OECD'nin verilerine göre 2009 yılının ikinci çeyreğinde İspanya yüzde 17.9'luk işsizlik oranıyla ilk sırada yer alırken, Türkiye yüzde 12.9'luk oranla ikinciliğe yerleşti.

2010 bütçesi 287 milyar

2010 mali yılı bütçe tasarısında merkezi yönetim bütçe harcamalarının büyüklüğü 286 milyar 928 milyon TL olurken, 193 milyar 324 milyon TL'si vergi gelirleri olmak üzere bütçe gelirleri 236 milyar 794 milyon TL, bütçe açığı ise 50 milyar 134 milyon TL olarak öngörüldü.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, 2010 yılı Merkezi Bütçe Yasa Tasarısı'nı açıkladı. 2010 mali yılı bütçe tasarısında merkezi yönetim bütçe harcamalarının büyüklüğü 286 milyar 928 milyon TL, 193 milyar 324 milyon TL'si vergi gelirleri olmak üzere bütçe gelirleri 236 milyar 794 milyon TL, bütçe açığı ise 50 milyar 134 milyon TL olarak öngörüldü. 2010 yılı GSYH'si 1 trilyon 28 milyar 802 milyon TL, büyüme oranı da yüzde 3.5 olarak hedeflendi.

2010 Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı verilerine göre faiz hariç bütçe giderlerinin 230 milyar 178 milyon TL olarak öngörüldüğü 2010 yılı bütçe tasarısında, cari transferler 102 milyar 173 milyon TL, personel giderleri 60 milyar 349 milyon TL, faiz giderleri 56 milyar 750 milyon TL, Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Gideri 11 milyar 110 milyon TL, sermaye giderleri 18 milyar 928 milyon TL, sermaye transferleri ise 3 milyar 426 milyon TL olarak öngörüldü. 2010 yılında genel bütçe gelirleri

236 milyar 794 milyon olarak öngörüldü. Bunun 193 milyar 324 milyon TL'si vergi gelirlerinden oluşurken, 43 milyar 470 milyon TL'si vergi dışı gelirlerden meydana geldi. Merkezi yönetim bütçe dengesinin ise 50 milyar 134 milyon TL açık vermesi öngörüldü.

Orta Vadeli Plan ve Orta Vadeli Mali Plan'daki makro ekonomik göstergelere bağlı kalınarak hazırlanan 2010 yılı bütçe tasarısında tek farklılığın, bütçe açığı öngörüsünde olduğu dikkat çekti. Orta Vadeli

Program'da 50 milyar TL olarak öngörülen bütçe açığı, 2010 yılı bütçe tasarısında 134 milyon TL artış gösterdi. 2010 yılı merkezi yönetim bütçesini 286 milyar 928 milyon TL olarak bağlandı. 2010 yılı bütçesinde faiz dışı fazla ise 6 milyar 616 milyon TL olacak.

Maliye Bakanı Şimşek, 2010 Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı'nı Meclis'e sunmadan önce düzenlediği basın toplantısında 2010 yılı bütçesini ekonomik krizden çıkış bütçesi olarak gördüklerini söyledi. 2010 yılı bütçesinde en büyük payı eğitim ve sağlık harcamalarının oluşturacağını belirten Şimşek, sosyal desteklerinin artırılarak sürdürüleceğini, reel kesimi ve çiftçiyi desteklemeye devam edeceklerini, Ar-Ge'yi destekleyecekleri, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımları artıracaklarını ifade etti. 2010 yılında vergilerle ilgili yasal ve kurumsal düzenlemelerin güncelleneceğini vurgulayan Bakan Şimşek, vergi kaçaklarına ilişkin denetimlerin artırılacağına dikkat çekti. 2010 yılı bütçesinin küresel krizin etkisiyle bozulan kamu dengelerini düzeltmeyi amaçladığını belirten Mehmet Şimşek, bu suretle bütçe açığının 2009 yılına göre daha aşağı seviyelere çekileceğini bildirdi.

2009 yılı başlangıç bütçesine göre bütçe giderlerinin bu yıl yüzde 2.9 arttığına dikkat çeken Şimşek, bütçe gelirlerinin ise yüzde 18 oranında azaldığını vurguladı. Bütçe açığının 2009 yılında 10.4 milyar TL'den 62.8 milyar TL'ye çıkmasının beklendiğini söyleyen Şimşek, "Bütçe açığının milli gelire oranı ise yüzde 6.6'ya tekabül etmektedir. 2009 yılında bütçe açığında ortaya çıkan 52.4 milyar TL'lik artışın 44.8 milyar TL'si gelirlerdeki azalmadan, 7.6 milyar TL'si giderlerdeki azalmadan kaynaklandı. Gelirlerdeki 44.8 milyar TL azalmanın 4.7 milyar TL'si vergi indirimleri nedeniyle ortaya çıkan gelir kaybından oluşurken, 40.1 milyar TL'si ekonomik daralma nedeniyle meydana gelen düşüştü kaynaklandı. Bütçe giderlerindeki 7.6 milyar TL artışın ise temel sebepleri sosyal güvenlik sistemine yapılan transferlerdeki artış ile ekonomiyi canlandırma paketinden kaynaklanıyor" dedi.

2010 yılı bütçesinde giderlerdeki artışı kontrol altına alırken, bütçe gelirlerinin giderlerden daha fazla artmasını öngördüklerini söyleyen Bakan Şimşek, gelir artışlarının gerçekçi tahminlere dayandığını altını çizdi. 2009'da yapılan vergi indirimlerinin bazdan çıkarılması

halinde 2009 yılının ikinci yarısında alınan gelir artırıcı tedbirlerin tam yıl etkisinden kaynaklandığını vurgulayan Şimşek, "Bu da yaklaşık olarak gelir artışının yarısına teka bül etmektedir. Bütçe açıklarını azaltma amacımızın bir gereği olarak, bütçe giderlerinin GSYH'ye oranını 2009 yılında yüzde 28.2'den 2010 yılında yüzde 27.9'a düşürüyoruz. Aynı şekilde bütçe gelirlerinin 2009 yılında GSYH'ye oranını yüzde 21.5'den 2010 yılında da yüzde 23'e yükseltiyoruz. Bütçe gelirlerinin 2009'da GSYH'ye oranını yüzde 21.5'ten 2010 yılında yüzde 23'e çıkarıyoruz. Vergi gelirlerinin oranını da yüzde 17.3'ten yüzde 18.8'e yükseltiyoruz" diye konuştu.

Bakan Şimşek, 2010 yılında bazı vergi türlerine ait tahminlerini açıkladı. 2010 yılında gelir vergisi tahmininin 41.5 milyar TL olduğunu dikkat çeken Bakan Şimşek, Kurumlar Vergisi tahminini 18 milyar TL olduğunu belirtti. Dahilde alınan KDV tahminlerinin 22.6 milyar TL olarak öngörüldüğünü bildiren Şimşek, ithalde alınan KDV'yi 30.1 milyar TL, Özel Tüketim Vergisi'ni 54.6 milyar TL, Motorlu Taşıtlar Vergisi'ni 4.3 milyar TL, BSMV'yi 4.3 milyar TL olarak dile getirdi. 2010 yılında harç

ların 5.4 milyar TL, damga vergisinin ise 4.4 milyar TL olması bekleniyor.

2010 yılı bütçesinin kamu görevlilerini gözetken bir bütçe olduğunu ileri süren Şimşek, 2010 yılında devlet memurlarının aylıklarında yapılacak artışların devletin mali imkanları, ülkenin ekonomik gelişmesi ve enflasyon hedefi göz önünde bulundurularak belirlendiğini kaydetti. Buna göre Ocak ve Temmuz aylarında yüzde 2.5 artı yüzde 2.5 oranında artış yapılmasını öngördüklerini açıklayan Şimşek, “2009 yılı Temmuz ayında bin 480 TL olan aile yardımı dahil ortalama memur maaşı, yapılacak artışlar sonucunda 2010 yılında Ocak ayında bin 518 TL’ye, 2010 yılı Temmuz ayında ise bin 555 TL’ye yükselecek. Gerçekleşen enflasyonun zam oranlarını aşması halinde ise aradaki fark telafi edilecek” dedi.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, 2010 yılı bütçesinin hazırlığında temel alınan makro ekonomik büyüklükleri açıkladı. 2010 yılı için GSYH büyüklüğünü 1 trilyon 29 milyar TL olarak açıklayan Şimşek, büyüme oranını yüzde 3.5, Tüfe yıl sonu hedefini yüzde 5.3, ihracatın (FOB) 108 milyar dolar, ithalatın 153 milyar dolar olarak he-

2010 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi

Bütçe Giderleri	286 milyar 928 milyon TL
Faiz Hariç Giderler	230 milyar 178 milyon TL
Bütçe Gelirleri	236 milyar 794 milyon TL
Vergi Gelirleri	193 milyar 324 milyon TL
Bütçe Açığı	50 milyar 134 milyon TL
Faiz Dışı Fazla	6 milyar 616 milyon TL

deflediklerini söyledi. 2010 yılı bütçesine baz oluşturan makroekonomik varsayımların gerçekçi olduğunu ifade eden Şimşek, 2010 yılı bütçesinin sosyal yönü güçlü bir bütçe olduğunu altını çizdi. 2010 bütçesinin ekonomik olarak dezavantajlı kesimleri destekleyecek şekilde hazırlandığını söyleyen Şimşek, sosyal yardımlara aktarılan kaynağın yüzde 26.7 oranında artırıldığını bildirdi. Şimşek, ayrıca yeşil kartlılara sağlanan sağlık yardımı ödeneklerinin yüzde 4.1 ora-

nında artırılarak 4.6 milyar TL’ye çıkarıldığını dikkat çekti.

Bakan Şimşek, bütçede cari transferler altında yer alan sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerin 2010 yılında yüzde 7.3 artarak, 57.7 milyar TL olacağı tahmininde bulundu. Bakan Şimşek, bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumu’na 2010 yılında açık finansmanı için yapılacak transfer tutarını ise 31.8 milyar TL olarak öngördü.

Bazı vergi türlerine ait 2010 yılı tahminleri

Gelir Vergisi	41.5 milyar TL
Kurumlar Vergisi	18 milyar TL
Dahilde Alınan KDV	22.6 milyar TL
İthalde Alınan KDV	30.1 milyar TL
Özel Tüketim Vergisi	54.6 milyar TL
Motorlu Taşıtlar Vergisi	4.3 milyar TL
BSMV	3.9 milyar TL
Harçlar	5.4 milyar TL
Damga Vergisi	4.4 milyar TL

Merkez Bankası sıcak paranın hızını kesecek

Gelişmekte olan ülkelere doğrudan yatırımların 2010'da hızlanarak 672 milyar dolara ulaşacağı yönünde yapılan tahminler, "tobin vergisine" sıcak bakmayan Merkez Bankası'nın "B" planını gündeme getirdi. Sermaye akımlarının yönü ve büyüklüğünü, ithal girdi maliyetleri ve risk primi nedeniyle yakın takibe alacak olan Merkez Bankası, sermaye hareketlerinin hızlanması halinde politika faizlerini geçici olarak daha düşük seviyelere çekeceğini açıkladı.

Merkez Bankası, sermaye akımlarının yönü ve büyüklüğünü, gerek ithal girdi maliyetleri, gerekse risk primi nedeniyle yakın takibe alacak. Gelişmekte olan ülkelere doğrudan yatırımların 2010 yılında yeniden hızlanarak 672 milyar dolara ulaşacağı tahmininden yola çıkan Merkez Bankası, sıcak para girişinin hızını kesmek için "tobin vergisi" uygulamasını gündemine almasa da, tedbir olarak politika faizlerinin geçici olarak

daha da düşük seviyelere çekecek. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelere doğrudan yatırımların 2010 yılında yeniden hızlanarak 672 milyar dolara ulaşacağı yönünde tahminler yapılması, bunun 459.4 milyar dolarının doğrudan, 74.1 milyar dolarının ise portföy yatırımlarından oluşması Merkez Bankası'nı harekete geçirdi. Açıklanan 2009 yılı 4'üncü Enflasyon Raporu'nda önümüzdeki dönemde enflasyon ve para politikasının görünümü açısından, ser-

maye akımlarının yönü ve büyüklüğünün, gerek ithal girdi maliyetleri gerekse risk primi kanalıyla, önemli göstergelerden biri olacağına dikkat çeken Merkez Bankası, Para Politikası Kurulu toplantı özetinde de aynı noktaya işaret etti.

Merkez Bankası, son dönemlerde krizin geride kaldığına ilişkin algılamaların güçlenmesinin, küresel finans piyasalarındaki iyimserliği destekleyerek risk iştahının artırdığını vurgulayarak, küresel ölçekte parasal ve mali genişleme sonu-

cunda piyasaya sürülen yüksek miktarlı ve düşük maliyetli likiditenin, risk iştahındaki artışla birlikte gelişmekte olan ülke finansal varlıklarına olan talebi artırdığına dikkat çekti.

Bu çerçevede sermaye hareketlerinin yönü ve büyüklüğünü yakın takibe alan Merkez Bankası, kısa vadede enflasyon üzerinde aşağı yönlü riskleri artırabilecek olan sermaye hareketinin hızlanması halinde,

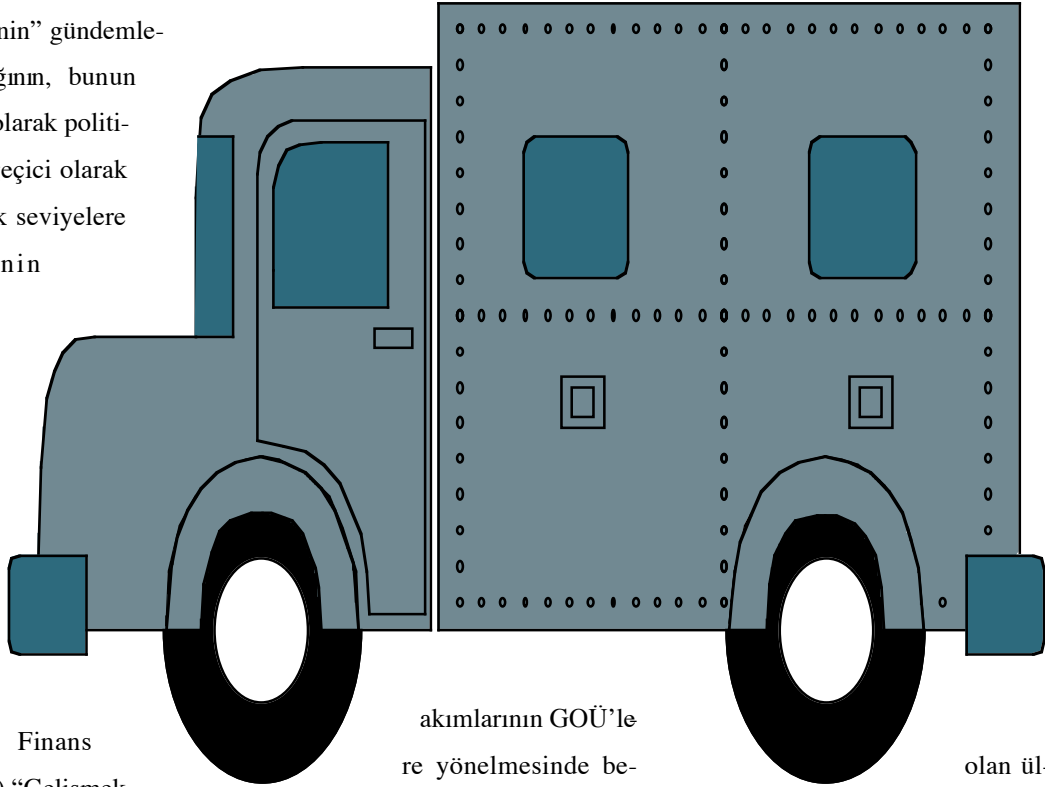
“tobin vergisinin” gündemlerinde olmadığını, bunun yerine tedbir olarak politika faizlerini geçici olarak daha da düşük seviyelere çekeceklerinin işaretlerini verdi.

Merkez Bankası 4'üncü Enflasyon Raporu'nda

Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) “Gelişmekte Olan Ülkelere Sermaye Akımları” raporuna yer verdi. IIF tarafından yayımlanan 3 Ekim tarihli raporda başlıca 30 gelişmekte olan ülke (GOÜ) için 2009 yılında sermaye akımlarındaki gelişmeler ve 2010 öngörülerini tartışıldı. Enflasyon Raporunda yer verilen söz

konusu rapora göre sermaye hareketlerinin yönü iktisadi büyüme döngüsüne paralel şekillenecek. Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerde faiz oranlarının tarihsel olarak en düşük seviyelerde seyretmesinin yanı sıra, küresel büyümenin GOÜ'ler öncülüğünde gerçekleşmesi ve bu ülkelerin geçmiş kriz dönemlerindeki kadar riskli algılanmaması sermaye

yılında artarak 64 milyar dolar olması bekleniyor. Rapora göre, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu gelişmekte olan ülkelere sermaye girişlerinin 2010 yılında hızlanarak 672 milyar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. 2008 yılında ise sermaye hareketlerinin 649 milyar dolardan 2009'da 349 milyar dolara gerileyeceği belirtiliyor. Gelişmekte

akımlarının GOÜ'lere yönelmesinde belirleyici olacak. GOÜ'lere

özel sermaye girişlerinin, 2008 yılında 649 milyar dolardan 2009'da 349 milyar dolara gerileyeceği, 2010 yılında ise hızlanarak 672 milyar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. GOÜ'lere resmi sermaye akımlarının (IMF dahil) ise 2009

olan ülkelere resmi

sermaye akımlarının (IMF dahil) ise 2009 yılında artarak 64 milyar dolar olması bekleniyor.

Rapora göre, Türkiye'nin yer aldığı gelişmekte olan Avrupa ülkeleri, krizden en olumsuz etkilenen ülke

grubu oldu. 2007 yılında 446 milyar dolara kadar yükselen net sermaye akımları 2009 yılında 20 milyar dolara kadar düştü. Buna bağlı olarak, 2009 yılında tahmin edilen 64 milyar dolarlık resmi akımların 39 milyar dolarlık kısmının bu ülke grubuna yöneldiği öngörülmüyor.

Gelişmekte olan Avrupa ülkelerine doğrudan yatırımların 2008 yılında 133 milyar dolardan 2009 yılında 69 milyar dolara gerilediği tahmin ediliyor. Bu durum Türkiye'ye doğrudan yatırımlardaki gelişmeye paralellik arz ediyor. 2010 yılında ise bölge ülkelerine doğrudan yatırımların kısmen artarak 102 milyar dolara ulaşması bekleniyor. 2008 yılından sonra kısmi toparlanma gösteren portföy yatırımlarının ise 2010 yılında 11 milyar dolar olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Bölge ülkelerinin 2009 yılında dış kredilerde önemli oranda net geri ödeyici konumdan, 2010 yılında nispeten düşük miktarda net kredi kullanıcısı konumuna geçmeleri bekleniyor. Sonuç olarak, Türkiye'nin de içinde bulunduğu GOÜ'lere olan küresel sermaye akımlarının, önümüzdeki dönemde kademeli bir toparlanma eğilimine gireceği, ancak öngörülebilir bir gelecekte 2007 yılında ulaştığı seviyenin altında kalmaya devam edeceği öngörülmüyor. Bununla birlikte, bankacılık sistemi sağlam ve

mali disipline önem veren ülkelerin bu akımlardan daha fazla pay alabileceği göz önünde bulundurulması gerekiyor.

Rapora göre resesyon dönemlerinde doğrudan yatırım eğiliminde de sert düşüşler gözleniyor. Diğer taraftan, 2008 yılının son çeyreğinde derinleşen küresel kriz son 60 yılın en derin resesyonu olarak kabul edilmesine rağmen, 2009 yılının ilk çeyreğine ilişkin öncü veriler doğrudan yatırımlardaki düşüşün nispeten sınırlı kaldığına işaret ediyor. 2008 yılında 513 milyar dolar olan GOÜ'lere doğrudan yatırımların 2009 yılında 343 milyar dolara gerileyeceği tahmin ediliyor. 2010 yılında ise GOÜ'lere doğrudan yatırımların yeniden artış

eğilimine girerek 459 milyar dolara ulaşacağı öngörülmüyor. Söz konusu tahminler, küresel büyümenin öncüsü olarak kabul edilen GOÜ'lere yatırım isteğindeki ve karlılık oranlarındaki toparlanmaya dayanıyor.

Öte yandan, 2008 yılında 82 milyar doları çıkış olan GOÜ'lere yönelik portföy yatırımlarının 2009 yılı genelinde aynı tutarda giriş göstermesi bekleniyor. Portföy girişlerinin Şubat ayında pozitif döndüğü ve yıl içinde artış eğiliminde olduğu gözleniyor. Bankalar tarafından GOÜ'lere açılan kredilerin 2009

yılında net bazda negatif olduğu, bankacılık dışı özel sektör tarafından açılan kredilerin ise düşük de olsa net bazda sermaye girişine yol açtığı tahmin ediliyor. Bankaların kredi açma konusundaki isteksizlikleri, bilanço küçültme eğilimlerine dayandırılıyor. Bankaların sermaye yeterlilik oranlarının önemli oranda gerilediği kriz ortamı, GOÜ'lere kredi verme konusunda temkinli olmalarına yol açıyor. Bankacılık dışı kesimde ise bahsedilen kısıtlamalar daha az olduğundan söz konusu kesimin GOÜ'lere 2009'da net kredi sağlayıcı olması bekleniyor.

Sermaye akımlarında 2009 yılında yaşanan ve 2010 yılı için öngörülen artış eğiliminin GOÜ'ler arasında farklılık gösterdiği dikkat çekiliyor. 2009 yılında toplam sermaye girişinde başta gelişmekte olan Avrupa ülkeleri olmak

üzere genellikle düşüş görülürken, gelişmekte olan Asya ülkelerinde artış oldu. Bu gelişmede bölgede 2008 yılına kıyasla portföy yatırımlarındaki hızlı toparlanma belirleyici oldu. 2010 yılında, gelişmekte olan Avrupa ülkelerine sermaye girişleri artmaya devam etse de 2008 yılı seviyesinin altında kalmakta, Asya ülkeleri ise 2008 yılına kıyasla daha hızlı bir artış sağlayarak toplam sermaye akımlarında en yüksek payı aldı.

Doların değer kaybı küresel ekonomiyi etkileyecek

Diğer ulusal paralara göre değerinin tavan noktasında olduğu 2002 yılından buyana dolar ticaret ağırlıklı olarak reel anlamda yüzde 21 oranında değer yitirdi. Küresel düzeyde doların değer kaybı ABD ekonomisinin güçlenmesine yardım ediyor.

Birinci Dünya savaşından günümüze kadar geçen sürede döviz piyasalarının en egemen parası olan dolar son bir yıllık dönemde önemli değer dalgalanmalarına konu oldu. Finansal krizin derinlik kazanmaya başladığı Temmuz 2008 ayından bu yılın Mart ayına kadar olan dönemde yüzde 20 oranında değer kazanan dolar, sonraki dönemde bu değer kazanımının hemen tümünü geri verdi. Son dönemde en güçlü olduğu Mart 2009'dan Ekim ayı ortasına kadar olan dönemde ise yüzde 13.3 oranında değer yitiren dolar ay sonunda 1.50 dolar =

1.0 euro eşliğinin de altına geriledi. Krizin yol açtığı güven kaybı yatırımcıları daha güvenli bir görünüm ortaya koyan dolara yöneltmişti. Ancak reel sektördeki derin resesyonun ardından küresel ekonominin toparlanmaya başlaması ve güven ortamının düzelmesiyle dolar bir "servet saklama" aracı olarak çekiciliğini yitirdi ve yatırımcılar tekrar diğer yatırım araçlarına yönelmeye başladılar. Doların bir yatırım aracı olarak sahip olduğu çekicilikteki bu azalmada ABD'nin gayrsafi hasılasının yüzde 9.9'una ulaşan dış açığı ile federal hükümetin kriz sürecinde izlediği ge-

nişletici maliye ve para politikaları ile bunun sonucunda oluşan devasa bütçe açığı da etkili oldu.

Bilanço'nun Ocak 2008 sayısında yer alan "Küresel Ekonomik Büyümede Yavaşlama Bekleniliyor" başlıklı yazı 'Mortgage piyasasının ödeme gücü düşük konut alıcılarını kapsayan kesiminde (subprime) başlayarak finansal piyasaları sarsacak boyutlara ulaşan kriz ve bu olumsuz gelişme paralelinde başta ABD ve İngiltere olmak üzere konut piyasalarında karşı, karşıya kalınan daralma ve hazır konut stokundaki şişme ile fiyat geri -

lemeleri, ayrıca enerji fiyatların -daki hızlı tırmanma, gelişmiş olan ekonomilerde önümüzdeki dönemde ekonomik büyümeyi durgunluğa itecek ölçüde yavaşlatırken, küresel büyümeyi de aşağıya çekecek bir görünüm ortaya koyuyor' cümlesi ile başlıyordu. Gerçekten yaşanan gelişmeler bu doğrultuda, ancak daha şiddetli bir biçimde seyretti ve küresel ekonomi yavaşlamanın ötesinde II. Dünya Savaşı'ndan buyana tanık olunan en büyük resesyona yaşadı ve milyonlarca insan işini kaybetti. Bu olumsuz gidişatın temelinde yatan en önemli faktör şüphesiz 2000'li yıllarda küresel ekonomide oluşan ve giderek derinlik kazanan makroekonomik denge eksikliği idi. Zira küresel ekonominin hızla büyüdüğü bu dönemde ekonomik büyümenin motor gücünü Amerikan toplumunun gücü üstündeki tüketim talebi oluşturuyordu. Menkul ve gayrimenkul fiyatlarında gözlemlenen köpük servetlerinin arttığını düşünen ABD halkı değerli doların da katkısıyla başta Uzak Doğu ülkeleri olmak üzere dış dünya için devasa bir tüketim ve dolayısıyla yatırım talebi oluşturuyordu. Bu küresel hızlı büyüme döneminde ABD yalnız başına, cari işlemler hesabı fazlası vermekte olan Japonya, Çin, Almanya ve diğer ülkelerin yaptığı tasarrufların dörtte üçünü tüketen bir savurganlık ve borçlanma sürecinin içinde olmuş-

tur. Yine bu dönemde ABD'nin net tasarruf oranı yaklaşık yüzde 15'e, 80'li yıllardaki ve 90'lı yılların başında tutturulmakta olan oranın yarısına düşmüştür. Amerikan cari işlemler hesabında gözlemlenen devasa bozulmanın artan yatırımlardan değil, yükselen tüketim harcamalarından kaynaklanması küresel üretim faaliyetinin başta Uzak Doğu ülkeleri olmak üzere diğer ülkelere yönelmesine ve bu ülkelerde büyüme hızlarının yükselmesine neden olmuştur. ABD'nin küresel büyümeyi olumlu yönde etkileyen sözkonusu tasarruf açığı başta Hazine Bonusu olmak üzere menkul kıymet satışıyla finanse edilmiştir.

Esasında klasik iktisat teorisine göre cari işlemler hesabı açığı ulusal gelirinin yüzde 10'una ulaşmış, yüksek düzeyde bütçe açığı veren bir ülkede ulusal paranın değer yitirmesi, ihraç fiyatlarının ucuzlaması ve rekabet gücünün artması ile birlikte ithal fiyatlarının yükselmesi, bu şekilde cari açığın daraltılması ve tasarrufların artması gerekecekti. Diğer taraftan artan fiyatların maliyetler üzerindeki etkisi enflasyonu arttıracak ve faiz hadleri yükselecekti. Ancak ABD Hazinesinin sınırsız 'senyoraj hakkı' ve Uzak Doğu'nun yeni yükselen ekonomilerinin tasarruf ve rezerv biriktirme hevesi küresel düzeyde bu çarpık makroekonomik sürecin yıllar boyunca devam edebilmesini olanaklı kıldı ve yaşanan finansal

krizin reel ekonomiye süratle yansımalarını kolaylaştırdı.

Nitekim geçtiğimiz Eylül ayında Pittsburgh'da düzenlenen G 20 liderleri toplantısında da, varolan küresel makroekonomik denge eksikliğinin giderilmesi suretiyle güçlü, sürdürülebilir ve dengeli bir küresel ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak bir çerçevenin oluşturulması yolunda karar alınmıştır. Küresel makroekonomik denge önemli hacimde ticaret fazlası veren Çin ve Almanya gibi ülkeleri daha fazla tüketmeye ve büyümenin motoru olmaya teşvik etmek suretiyle ABD'nin devasa dış açığının kapatılması ile sağlanacaktır.

10 Ekim tarihli "The Financial Times"da 'Güçlü ABD'nin Zayıf dolara Gereksinimi Var' başlıklı bir yazı yayımlandı. 'Ulusal paranın zayıflaması Amerikan ekonomisine yardım ediyor' cümlesiyle başlayan yazıda; düşük değerli doların Amerikan ihracatçılarına yardımcı olacağı, ithal mallarını pahalılaştıracağı, bu şekilde Amerikan ekonomisinin daha çok ihracata ve daha düşük tüketime yönlendirileceği ifade edilmekte ve sonuçta Amerikan halkının kendi imkanları dahilinde tüketme alışkanlığı edineceği ve dolayısıyla dünyanın geri kalan bölümünün büyüme için Amerikan halkının savurganca harcamada bulunmasına ihtiyaç duymaktan kurtulacağı öne sürülmek-

tedir. Yazıda dolar değerinde gözlemlenen zayıflamanın yukarıda özetlenen bir sürece yol açacak olması yönündeki beklentilerin Doğu Asya ülkelerinde para politikasını yönlendiren görevlileri rahatsız ettiği ve Güney Kore, Tayvan, Filipinler ve Tayland Merkez bankalarının, doların kendi ulusal paraları karşısında değerini koruması için piyasalara müdahale ettikleri hususuna yer verilmektedir.

Gerçekten küresel düzeyde var olan ve ciddi biçimde kırılma eğilimine neden olan makroekonomik denge eksikliğinin bu güne kadar sürmesinde etkili olan ve bu denge eksikliğinin giderilmesi yolunda kolektif çaba harcanmasını engelleyen güçlü doların dünyada yeni bir ekonomik denge teessüsü için değer kaybına uğraması, ekonomik büyümesi ihracata dayalı yeni yükselen piyasa ekonomileri üzerinde yıkıcı bir etkide bulunabilecektir. Dolayısıyla yukarıda adları geçen ülke Merkez bankalarının kendi ulusal paralarının dolara karşı değer kazanmasını önlemek için piyasalara müdahale etmelerini anlayışla karşılamak gerekmektedir.

Doların değer kaybından olumsuz biçimde etkilenecek bir diğer ülke grubu da halen 16 ülkeyi içeren 'Euro Bölgesi'dir. Zira euro bu yılın Mart ayından buyana dolar karşısında yüzde 20 oranında değer

kazanmış bulunmaktadır. Sözü edilen dönemde euro, İngiliz poundu ve Çin yuanına karşı da önemli derecede güçlenmiştir. Krizden çıkış belirtileri henüz yeni, yeni gözlemlenen ve başta Almanya olmak üzere ekonomileri ciddi biçimde ihracata dayalı olan Birlik üyesi ülkeler açısından dolar değerindeki gerileme büyük bir önem taşımakta ve kaygıyla izlenmektedir. Euro Bölgesi Maliye bakanları 19 Ekim tarihinde Brüksel'de toplanarak euronun değer kazanımının, bölgenin ekonomik toparlanması üzerine yapacağı olumsuz etkiyi görüşmüşlerdir .

Halihazırda küresel ekonominin en fazla duyarlı olduğu kırılma eğilimi kaynağı ABD'nin ciddi boyuttaki bütçe ve dış ticaret açıklarıdır. Derin resesyonun önünün alınması amacıyla yürütülen genişletici politikalar ve dolayısıyla bütçe açıkları Hazine Bonosu satışlarıyla finanse edilmektedir.

Dolarda yaşanan değer kaybı süreci ABD tahvillerine olan talebi düşürebilir mi? Bu konuda elinde önemli miktarda ABD tahvili bulunan ülkeler bir ikileme karşı karşıyadırlar. Dolar değerinin düşmesi nedeniyle dolar cinsi tahvil alımından vazgeçmeleri değer kaybını daha da hızlandıracak ve ellerindeki tahvil stokunun satın alma gücünü azaltacaktır. Kayıpları azaltmak

için tahvil satışı cihetine gitmeleri de aynı sonucu yaratacaktır. Doların değer kaybının ABD Hazine tahvillerine olan talebi azaltması iki belirgin sonuç doğuracaktır. Bu durum bir taraftan dolar değerindeki gerilemeyi arttırırken öte yanda tahvil faizlerinin yükseltilmesi zorunluluğu doğuracaktır. Diğer taraftan dolar değerinin düşmesi dış talebi arttırırken, yeni yükselen piyasa ekonomilerinin ve dış ticaret fazlası veren diğer ülkelerin büyüme hızını olumsuz biçimde etkiler. Ancak bu süreç genelde yavaş işleyen bir süreçtir. Tahvil faizlerinin artması ise ABD iç talebini düşürür ve daha hızlı etkide bulunur. İhraç talebindeki artışın yavaş gerçekleşecek olması buna mukabil tüketim talebindeki daralmanın hızlı seyretmesi, ABD'nde yeniden resesyona yol açabilecek bir önemli potansiyel risk niteliği taşımaktadır ki, bu durum, küresel ekonomi açısından – halen dış fazla veren ülkelerin iç tüketimlerini yeterli ölçüde canlandırmamaları halinde – iç karartıcı bir senaryoya işaret etmektedir.

Görüldüğü gibi doların değer kaybı küresel ekonomi üzerinde çok yönlü etkiler oluşturabilecek bir önemli gelişme görüntüsü ortaya koymakta ve ülkeleri farklı biçimde etkilemektedir.

1 The Wall Street Journal, 19 Ekim 2009, S. 1.

OECD; Türkiye emeklilik fonlarında getiri şampiyonu

OECD'nin "Odaktaki Emeklilik Fonları" başlıklı yayınında Türkiye bu yıl emekli fonlarında en iyi geri dönüşün görüldüğü ülke ilan edildi. Türkiye'yi, Norveç izliyor. OECD emeklilik fonlarının 2009 yılında toparlandığı tespitinde bulundu.

Türkiye'nin bu yıl OECD ülkeleri arasında, emeklilik fonlarının en iyi getiri sağladığı ülke olduğu açıklandı. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) "Odaktaki Emeklilik Fonları" adlı süreli yayınının Ekim sayısında "OECD Emeklilik fon varlık ve fonlama oranları 2009'da toparlanıyor" başlıklı bir inceleme yayımlandı.

OECD ülkelerinde 2009'un ilk yarısında fonlanan emeklilik sistemlerinde kaydedilen toparlanmanın piyasa değeri itibarıyla 1.5 trilyon

dolardan fazla olduğu belirtilen yayında, 2008'deki bir yıllık kaybın ise 5 trilyon dolar olduğu hatırlatıldı. Emeklilik fonlarının bu yıl Haziran sonuna kadar tek başına ortalama nominal yüzde 3.5 pozitif dönüş sağladığı ifade edilirken şöyle denildi:

"2008'de OECD emeklilik fonları tek başlarına ortalama nominal olarak yüzde 21.4 (reel rakamlarla yüzde 24.1) zarar etti.

2009'un ilk yarısı sırasında emeklilik fonları 2008'de meydana gel-

miş yatırım kayıplarının bir bölümünü karşıladı. Veri elde edilebilen ülkeler itibarıyla ortalama emeklilik fon varlıkları 30 Haziran 2009'da, Aralık 2007'deki düzeylerinin yüzde 14 daha altında bulunuyordu. Emeklilik fonlarının performanslarındaki toparlanma 30 Eylül 2009 itibarıyla devam ediyor, fakat 2008'den önceki kayıpların tamamen telafi edilmesi zaman alacak.

OECD ülkelerinde ortalama olarak, en iyi performans gösteren emeklilik fonları, yüzde 10'un üze-

rinde nominal geri dönüşlerle Norveç ve Türkiye’de bulunuyor.”

Yayında yer alan bir grafiğe göre, Türkiye’de Ocak-Haziran 2009 döneminde emeklilik fonlarının nominal kazanç oranı yüzde 12 oldu. Norveç emeklilik fonları yüzde 10 getiriyle ikinci olurken, İrlanda, ABD, Macaristan, Hollanda, Finlandiya, İsviçre gibi ülkeler ortalama yüzde 5 dolayındaki getiriyle artı sağlayan diğer ülkeler sayıldı.

Çalışmada yer alan bir başka ilginç bilgiye göre OECD ülkeleri arasında 2008 yılında emeklilik fonları en yüksek getiri sağlayan ülke yine Türkiye oldu. Türkiye, Kore ve Almanya ile birlikte

emeklilik fonları 2008’de artı gösteren üç ülkeden biri olarak gösterildi.

OECD üyesi olmayan ülkelerde ise bu yıl başı, Türkiye’nin iki misli emeklilik fonu getiri oranıyla Ukrayna çektii. Kolombiya ve Peru gibi ülkelerde de emeklilik fonları yüzde 10 üzerinde nominal getiri sağladı.

Avustralya emeklilik maaşı fonları sadece yüzde 1 dönüş sağlarken ABD’deki emeklilik fonlarının ortalama dönüşlerinin nominal yüzde 4

düzeyinde olduğu belirtilen çalışmada “Emeklilik fonlarında bu yıl görülen toparlanma, aynı on yıl içinde iki büyük finansal balonun patlamasından kaynaklanan yaraların iyileştirilmesine doğru atılan büyük adımları temsil ediyor” denildi. Tipik bir emeklilik fonunun daha uzun vadeli bir yatırım periyodu üzerine ölçümlenmesi durumunda performansının sağlıklı olacağına işaret edilen çalışmada “Tek yıllık bir getiri üzerine odaklanmak, yaşlılıkta yeterli emekli maaşları verilmesi bağlamında emeklilik fonlarının yetenekleri konusunda yanlış bir resim ortaya koyabilir” ifadesi yer aldı.

Mali teşvik önlemleri beklenileni veriyor mu?

Küresel ekonomik kriz hükümetleri mali teşvik önlemleri uygulamaya yöneltti, bu önlemler bir süre için sorunu çözüyor gözükse de, kamu borç stoklarında hızlı bir artışı da beraberinde getirdi.

Krizin daha da derinleşmesini önlemek ve biran önce yenden büyüme sürecine geçmek amacıyla hemen her ülkede hükümetler bu güne kadar, savaş dönemleri dışında gerçekleştirdikleri en büyük mali teşvik önlemlerini uygulamaya koydular ve en genişletici maliye politikalarını izlediler.

Örneğin IMF verilerine göre, G20 ülkeleri genelinde 2007 yılında bütçe açığının yüzde 1.1 olan GSYH'ya olan oranı, 2009 yılında

yüzde 8.1'e yükseldi. Yine bu grupta yer alan ülkeler genelinde uygulanacak mali özendirme paketlerinin ortalama tutarının GSYH'ya olan oranının 2009 yılında yüzde 2.0, 2010 yılında da yüzde 1.6 oranında gerçekleşmesi bekleniliyor.

Ekonomik durgunluk ve daralmanın kamu maliyesi üzerindeki olumsuz etkisi mali teşvik önlemlerinin getirdiği ek yükü birleştirmede sonuç kamu borç stokunda hızlı bir artış şeklinde hükümetlerin karşısına çıkıyor Aşağıda veri-

len Tabloda bu durum açık bir biçimde izlenebiliyor.

Ekonomik durgunluk ve özellikle daralma dönemlerinde hemen istisnasız biçimde başvuru ve uygulamaya konulan sözkonusu genişletici maliye politikalarının ve teşvik paketlerinin etkinliği konusunda politikacılar olsun, konunun uzmanları olsun hemen herkes hemfikir gözüküyor.

Ancak halen etkileri, istihdam hacmindeki dramatik daralma dışında yavaş yavaş silinmekte olan küresel kriz sürecinde yoğun bi-

Kamu Borç Stoku ve Bütçe Açıkları
(GSYH'nın %'si Olarak)

Ülke	Borç	Borç	Bütçe Açığı*	Gerekli Bütçe Fazlası**
	2009	2014	2009	2014
ABD	88.8	112.0	-12.3	4.3
Japonya	217.4	239.2	-9.0	9.8
Almanya	79.8	91.4	-2.3	2.8
Fransa	77.4	95.5	-5.3	3.1
İngiltere	68.6	99.7	-10.0	3.4
G 20	100.6	119.7	-8.6	4.5

* Faiz dışı

** Kamu borcunun kontrol altında tutulabilmesi için gerekli olan

Kaynak. IMF

çimde başvurulan genişletici mali politikalar ile teşvik önlemlerinin, krizin hafifletilmesi üzerine olan etkileri üzerinde yapılan gözlemler, bu politika ve önlemlerin etkinliği konusunda, özellikle ekonomistler açısından tereddütler doğmasına yol açtı.

Aşağıdaki bölümlerde, 'The Economist'ın 26 Eylül ve 3 Ekim 2009 tarihli ve 'The Wall Street Journal'ın 2 Ekim tarihli nüshalarında yer verilen ve mali teşvik önlemleri ile genişletici maliye politikalarının etkinliğinin tartışıldığı ve karşıt görüşlerin ele alındığı yazılarda belirtilen görüşler ana çizgileriyle verilmektedir.

Mali teşvik önlemlerinin etkinliği konusundaki görüş ayrılıkları esas

itibariyle "mali çarpan" üzerinde yoğunlaşıyor. Keynes'in öğrencisi olan Richard Kahn tarafından formüle edilen bu kavram, vergi indirimlerinin ve hükümet harcamalarının ulusal hasılayı ne ölçüde arttırdığının ölçümü ile ilgili. Mali çarpanın 1.0 olması demek, 1000 TL tutarındaki vergi indirimi veya hükümet harcamasının hasılayı 1000 TL tutarında arttırdığı anlamına geliyor. Çarpanın büyüklüğü ekonomik koşullara göre değişiyor. Örneğin ekonomi tam kapasitede çalışmakta ise hasılayı daha fazla arttırmak olanağı bulunmadığı için çarpanın değeri sıfır oluyor; Ama bir resesyon ortamında işgücü ve fabrikaların bir bölümü atıl durumda bulunduğu için, uygulamaya konulacak bir

mali teşvik paketi hasılayı önemli biçimde arttırabilir.

Mali çarpanın büyüklüğü aynı zamanda alınacak mali önlemin niteliğine bağlı olarak da değişiklik gösterir. Yine örneğin bir köprü yapımı için harcanacak mali kaynağın ulusal hasıla üzerine olan arttırıcı etkisi, tüketicilerin kendilerine sağlanacak net gelir artışının bir bölümünü tasarruf etmeyi tercih etmeleri durumunda, bir vergi indirimi paketinin hasıla üzerinde olan etkisinden daha büyük olacaktır. Yine aynı nedenle toplumun fakir gelir gruplarına yönelik bir vergi indiriminin çarpan etkisi, zenginlere dönük bir vergi teşvikinden daha etkili olacaktır. Ayrıca vergi indirimlerinin

çarpan etkisi, yapılan vergi indiriminin geçici mi, yoksa kalıcı nitelikli mi olmasına göre de değişecektir. Zira hanehalkları geçici vergi indirimlerinin sağladığı net gelir artışının daha büyük bir bölümünü tasarruf etme eğilimi sergilemektedirler. Diğer taraftan mali çarpanın büyüklüğü hükümet tarafından alınan mali teşvik önlemlerinin ve bu nedenle zorunlu hale gelen kamu borçlanmasının beklentiler ve piyasa faiz hadleri üzerinde yarattığı etkiye göre de değişecektir. Örneğin kamu borçlanması nedeniyle faiz hadleri yükseliyorsa, özel yatırım hacminde bu nedenle meydana gelecek daralma – crowding out - *ma - li çarpanın* boyutunu azaltacaktır.

Vergi indirimi ve/veya hükümet harcamalarının arttırılması şeklinde olsun bir mali teşvik paketinin çeşitli alanlarda yaratacağı *çar - pan* etkilerinin birbirinden ayrılmasının ve ölçülmesinin güç veya olanaksız olduğu durumlarda, geçmiş dönemlerde uygulamaya konmuş benzer nitelikli mali teşvik paketlerinin yaratmış olduğu etkilerin analizinden anlamlı kanatlar elde edilebilir.

Amerikan Ekonomik Araştırma Ulusal Bürosu (NBER) tarafından

geçtiğimiz Eylül ayında yayınlanan bir çalışmaya dayalı olarak Prof. Robert J. Barro ve Charles J. Redlick tarafından 2-4 Ekim tarihli ‘The Wall Street Journal’da yayınlanan “Özendirme Harcamaları İş Yapmıyor” başlıklı bir yazıda ise aşağıda belirtilen görüşlere yer verilmektedir.

Reel gayrisafi yurtiçi hasılanın ilave hükümet harcamalarına ve vergi indirimlerine olan duyarlılığına ilişkin elimizde bulunan deneysel kanıtlar hayli zayıftır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre GSYH’nın yükseltilebilmesi açısından vergi haddi indirimleri, hükümet harcamaları arttırmalarından daha etkilidir. NBER tarafından yayınlanan araştırmada hükümet harcamalarındaki artışların GSYH üzerine olan etkisi, savaş dönemlerinde kamu harcamalarında meydana gelen artışlar ele alınarak incelenmiştir. Bu çerçevede ABD için ortalama işsizlik haddinin yüzde 5.6 olduğu ortamda savunma harcamaları çarpanı 0.6 – 0.7 düzeyinde bulunmuştur ki, bu sonuç savunma harcamaları yükseltildiğinde, özel tüketim harcamaları çok az değişiklik gösterirken, başta özel yatırımlar olmak üzere GSYH’nın diğer

bileşenlerinin düştüğünü göstermektedir. Araştırma ayrıca ekonominin zayıflığı ölçüsünde çarpan etkisinin büyüdüğünü ortaya koymaktadır.

NBER araştırmasında hükümet tarafından uygulamaya konulan vergi indirimlerinin ulusal hasıla üzerindeki etkisi ve ilgili *çarpan* büyüklüğünün tahmini için Başkan Kennedy – Johnson, Başkan Ronald Reagan ve Başkan George W. Bush tarafından yapılan vergi indirimleri ile özellikle Kore Savaşı sırasında gerçekleştirilen vergi haddi arttırmaları incelenmiştir.

1950 yılından başlayan verilere dayalı olarak yürütülen NBER araştırması sonucunda marjinal vergi haddinde yapılan yüzde 1.0 oranındaki bir indirimin bir sonraki yıl GSYH’nı yüzde 0.6 oranında yükselttiği tahminine varılmıştır. Ancak yapılan bu vergi indirimlerinin ulusal hasıla üzerindeki arttırıcı etkisinin dünya savaşlarını ve “Büyük Buhran”ı içerecek şekilde daha uzun süreli dönemler için tespit edilmesinde güçlük yaşanmıştır. Diğer taraftan vergi indirimleri ile ulusal hasıla arasındaki ilişkinin uzun dönemli makroekonomik verilere sahip diğer

ülkeler için de araştırılması konuya açıklık getirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ne var ki ilgili veri serilerine sahip ülkelerin çoğu savaş yılları boyunca sermaye malı stoklarında, kurumsal alt yapılarında ve insan gücü kaynaklarında devasa kayıplar yaşamışlardır. Dolayısıyla kamu harcaması artışları veya vergi indirimleri şeklinde uygulamaya konulmuş mali teşvik önlemleri ile GSYH arasındaki ilişkinin izole edilip araştırılması imkanı kaybolmuştur.

Sonuç olarak şu genel kanaate varılabilir: Araştırmalar sonucu elde edilen deneysel kanıtlar, kamu harcaması *çarpanlarının* 1.0'den büyük olduğu şeklindeki genel inancı desteklememektedirler, dolayısıyla mali teşvik programları büyük olasılıkla GSYH'yı, mali teşvik paketleri kapsamında kamu harcamalarında yapılan ilave harcama tutarından daha düşük haccimde arttıracaktır. Özellikle savunma amaçlı kamu harcama artışları için olmak üzere, mali teşvik çarpanının 1.0'den büyük olduğu durumlar ancak ekonomideki işsizlik haddinin çok yüksek olduğu durumlar için geçerli olabilir.

Ancak gerek 'The Economist'te yer alan makalede gerek 'The Wall Street Journal'da Prof. Barro tarafından yürütülen araştırma sonuçlarına ilişkin yazıda önemli bir eksiklik gözle çarpılmaktadır. O da gelir vergisi indirimleri ile harcanabilir gelirden yaratılan artışın veya ÖTV/KDV gibi satış vergisi indirimlerinin yol açtığı tüketim talebi

mallara yönelmesi ölçüsünde, mali teşvik çarpan değeri düşük olacaktır. Bu durum ülkemizde krizin sanayi üretimi ve istihdam hacmi üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmek için Hükümetçe otomotiv, beyaz eşya, elektronik vb. ürünleri için Mart ayında getirilen ve Eylül ayı sonuna dek sürdürülen ÖTV indirimlerinde açık biçimde görülmüştür. Zira

bi artışının, ayrıca yatırım teşvikleri ve kamu harcama artışlarıyla kamu-özel yatırım ve tüketim talebinde sağlanan genişlemenin ne kadarının iç, ne kadarının dış (ithal) talebine yönlendiği hususudur. Zira mali teşviklerle sağlanan özel tüketim-yatırım talebi artışları ile kamu tüketim-yatırım harcaması artışlarının ithal mallara veya ithal içeriği yüksek

ÖTV indirimi ile bu grup mallara yönelik talepte sağlanan artışın önemli bir bölümü ithal veya ithal içeriği yüksek mallara yönelmiş ve bu vergi indirimleri, yerli üretim ve istihdam kadar teşvik etmiş, ithal talebini arttırdırken ulusal ekonomiye olan katkısı ciddi biçimde kısıtlı kalmıştır.

Dünya Ekonomisi

Resesyon korkusunu atan ABD önlemleri geri çekiyor

ABD ekonomisinin resesyondan çıktığı yönündeki görüşler hızla güçlenirken, ekonomi yönetimi kriz önlemlerinin bir bölümünü geri çekmeye hazırlanıyor. Yaşanan küresel krizden en karlı çıkan ülkelerin başında Çin geliyor. Çin yabancı yatırım çekmeye devam ederken, büyüme eğilimini de sürdürdü.

ABD Hükümeti, ekonominin iyileşmeye başlaması üzerine bazı kriz önlemlerini geri çekmeye hazırlanıyor.

ABD Hazine Bakanı Timothy Geithner, kısaca "TARP" olarak bilinen 700 milyar dolarlık Sorunlu Varlıkları Kurtarma Programı'nın bir kısmını sona erdireceklerini söyledi. ABD olarak, kriz önlemlerinin bir bölümünü geri çekebilecek aşamaya geldiklerini belirten Geithner, yine de ekonomik iyileşmeyi destekleme odaklanmayı sürdüreceğini ifade etti.

Öte yandan İngiltere Merkez Bankası Başkanı Mervyn King, büyük bankaları finansal sistem için risk oluşturdukları gerekçesiyle parçalara ayırma çağrısında bulundu. King, bankaların batmasına izin verilmeyecek kadar büyük hale gelmesine izin verilmemesi gerektiğini ifade etti. King, denetlemenin sıkılaştırılmasının gelecekte yaşanabilecek krizleri önleyeceği beklentisinin bir hayal olduğunu savundu.

ABD'de ekonomistlerin yüzde 80'den fazlası ekonomide resesyona sona erdiğine ve büyümenin

başladığına inanıyor. Ulusal İş Ekonomisi Derneğinin (NABE), Eylül ayında yaptığı araştırma göre, araştırmaya katılan ekonomistlerin yüzde 80'den fazlası, dört çeyrekte gerileyen ekonominin tekrar büyümeye başladığına inandıklarını söyledi.

NABE Başkanı Lynn Reaser yaptığı açıklamada, "Araştırma, ekonomistlerin büyük bölümünün resesyona sona erdiğine, ancak ekonomideki düzelmeye, keskin düşüşleri takiben muhtemelen çok az olacağına inandıklarını gösteriyor" dedi.

Gelecek birkaç çeyrekte ekonominin görünümüne ilişkin tahminlerini yineleyen ancak, işsizlik oranının ve bütçe açığının gelecek yıl yüksek olmasını bekleyen ekonomistler, 1947 yılında kayıtların tutulmaya başlamasından bu yana arka arkaya dört çeyrektir küçülen ekonominin, bu yılın ikinci yarısında yıllık bazda yüzde 2,9 büyümesini bekliyorlar. Ekonomistlere göre, ekonomi gelecek yıl ise yüzde 3 büyüyecek.

Araştırmaya katılanların üçte ikisi, konut fiyatlarının bu yıl dibe vuraçağını, konut piyasasındaki gerilemenin yıl sonunda sonuna yaklaşacağını ve 2005 yılından bu yana ilk kez 2010 yılında konut sektörüne yapılacak yatırımın büyümeye katkı sağlayacağını öngörüyor

Araştırma, Eylül ayında yüzde 9,8 ile 26 yılın en yüksek seviyesine yükselen işsizlik oranının gelecek yılın ilk çeyreğinde yüzde 10'a çıkmasını ve gelecek yılın sonunda yüzde 9,5'e inmesinin tahmin edildiğini de gösterdi. Resesyon nedeniyle işsizlik oranının tarihi seviyelere çıktığı istihdam piyasasının, 2012 yılına kadar toparlanması beklenmiyor. ABD'de resesyon şimdiye kadar 7,2 milyon kişinin işsiz kalmasına yol açtı.

Zayıf istihdam piyasasının tüketici harcamaları üzerinde baskı yapma-

ya devam edeceği, bunun düzelmenin yavaş olmasına yol açacağı da tahmin ediliyor.

İstihdam piyasasındaki durgunluk ve zayıf ücret artışı nedeniyle, enflasyonun ekonomideki düzelme için engel olmayacağını, Merkez Bankası (Fed), üzerinde faiz oranlarının artması için baskı yaratmayacağını düşünen ekonomistler, Fed'in yüzde 0-0,25 aralığındaki faiz oranını gelecek yıl bahar döneminin sonuna kadar değiştirmemesini, 2010 yılı sonuna kadar ise kademeli olarak yüzde 1'e yükseltmesini bekliyorlar.

Finansal piyasalarda düzelme işaretlerine rağmen, araştırmaya katılanların çoğu, bu piyasaların normale dönmesinin zaman alacağına inanıyor. Bazı ekonomistler, bu düzelmenin gelecek yılın ikinci yarısında olacağına inanıyor

ABD dolarının değerinin bu yıl ve 2010 yılında düşük kalmaya devam edeceğini bekleyen ekonomistler ancak, doların değerinin düşük olmasının, ekonomideki düzelmenin ithalat talebini teşvik edecek olması yüzünden ABD'nin ticaret açığının daralmasına katkıda bulunmayacağına işaret ediyor.

Çin'e giren doğrudan yabancı sermaye oranı, Eylül ayında yaklaşık beşte bir oranında artış gösterdi.

Çin Ticaret Bakanlığı verilerine gö-

re, Eylül ayında, ülkeye giren doğrudan yabancı sermaye oranı, geçen yılın aynı dönemine göre, yüzde 19 oranında artarak, 7,9 milyar dolara çıktı. Öte yandan, yıl başından buyana 9 aylık sürede Çin'e giren doğrudan yabancı sermaye, geçen yılın aynı dönemine göre, 14 oranında azalarak, 63,8 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Çin'in döviz rezervleri, Eylül ayı sonu itibarıyla yaklaşık 2 trilyon 273 milyar dolara çıktı. Çin Merkez Bankası'nın internet sitesindeki rapora göre, Haziran ayı sonunda 2 trilyon 130 milyar dolar olan döviz rezervleri, Temmuz-Eylül döneminde 141 milyar dolar artarak, yaklaşık 2 trilyon 273 milyar dolara ulaştı. Çin, en büyük döviz rezervine sahip ülke olurken onu, 1 trilyon 50 milyar dolar ile Japonya takip ediyor.

Washington'a en fazla borç veren ülke Çin'in, rezervlerinin neredeyse yarıya yakınına ABD Hazine bonoları ve hükümetle ilişkili kurumların çıkardığı kağıtlarda tuttuğuna inanılıyor

Çin Ulusal İstatistik Bürosu tarafından açıklanan verilere göre, Çin'in gayri safi milli hasılası (GSMH) Ocak- Eylül ayları arasındaki dokuz aylık dönemde yüzde 7,7 artış gösterdi.

Büro sözcüsü Li Şiaoçao, Çin'in

GSMH'sinin dokuz ayda 21.78 trilyon yuani (3.18 trilyon doları) bulunduğunu belirterek, yılın sonunda yüzde 8'lik büyüme hedefine ulaşabileceğini belirtti. Çinli yetkili, hükümetin küresel finansal krizle mücadele için hazırladığı önlemler paketinin sonuçlarının görüldüğünü ve ekonomik toparlanmanın sağlandığını ifade ederek, genel durumun "iyiye gittiği" değerlendirilmesinde bulundu. Çin'in GSMH'si yılın ilk çeyreğinde yüzde 6,1, ikinci çeyreğinde yüzde 7,9 artmıştı.

Bu arada, Çin'in sanayi imalatı üçüncü çeyrekte yüzde 12,4 artarken, başlıca sanayi üreticilerinin karı Ocak ile Ağustos ayları arasındaki dönemde 1,67 trilyon yuani (246.28 milyar doları) bularak geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 10,6 azaldı. Üretici Fiyatları Endeksi de (ÜFE) geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6,5 düşerken, Eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 0,6 artış gösterdi.

Perakende satışların üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,1 arttığı, sabit yatırımların da 9 aylık dönemde yüzde 33,4 genişlediği açıklandı.

ABD dolarının değer kaybetmesiyle altının ons fiyatı gün içinde 1.042,55 dolara tüm zamanların rekorunu kırdı. İngiliz Independent

gazetesinin, petrol zengini Körfez ülkelerinin, petrol ticaretinde ABD dolarının yerini alacak para sepeti konusunda Rusya, Çin, Japonya ve Fransa ile gizli görüşmeler yürüttüğü haberinin ABD dolarının değerini düşürmesiyle, yatırımcılar yönünü altın ve bakır gibi değerli metaller ile petrole çevirdi.

Gün içinde rekor üstüne rekor kıran altının ons fiyatı Avrupa'da en son 1.042,55 dolara çıkarak, tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı. Dün New York'ta altının ons fiyatı 1.016,65 dolardan işlem gördü.

Daha önce altının ons fiyatı Mart 2008'de 1.032,80 dolarla tüm zamanların rekorunu kırmıştı. Altının fiyatı son 8 yılda sürekli artıyor. Uzmanlar, faiz oranlarının neredeyse sıfır olduğu bir durumda, altına geçmenin ek maliyetinin sıfır olması yüzünden yatırımcıların altını daha cazip bir yatırım aracı olarak gördüğünü söylüyorlar.

Altın ile birlikte diğer değerli metallerin de değeri arttı. Gümüşün ons fiyatı yaklaşık iki haftanın en yüksek değeri olan 17,25 dolara, platinin ons fiyatı 1,312 dolara ve altının ton fiyatı da yüzde 2,4 artarak 6,060 dolara çıktı.

Avrupa Merkez Bankası Başkanı Trichet, Euro Bölgesi finans bakanlarının, ABD'li yetkililerin güç-

lü dolar kuruna vurgu yapmalarını desteklediğini kaydetti.

Avrupa Merkez Bankası ve Euro kullanan 16 ülkenin yetkilileri, Euro'nun 14 ayın en yükseğine çıktığı sırada yaptıkları açıklamalarla, güçlü doları desteklediklerini ifade ettiler.

Dünyanın en büyük ekonomisi olan ABD'de dolar kurunun zayıflaması, özellikle ticari partnerlerinde endişeleri artırıyor.

Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, Avrupalı yetkililerin, sağlam ve istikrarlı bir döviz kuru sisteminin menfaatlerine olduğunu söylediğini belirterek, kendisinin ve Euro Bölgesi finans bakanlarının, ABD'li yetkililerin güçlü dolar kuruna vurgu yapmalarını desteklediğini kaydetti.

Trichet, borsalarda aşırı dalgalanma ve düzensiz hareketlerin ekonomi ve finansal istikrar için kötü olduğunu da belirtti.

Güçlü Euro, Avrupa ve özellikle dünyanın en büyük ihracatçısı Almanya için sorun olmaya devam ediyor. Euro'nun güçlenmesi, Almanya'nın otomobillerini, Fransa'nın şaraplarını çok daha pahalı hale getiriyor.

Ağustos ayında Euro Bölgesi'nin dünyanın geri kalanına yaptığı ihracat bir önceki yıla göre yüzde 23 azaldı.

ÜFE:0,28, TÜFE:2,41

Ekim ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 0,28, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 3,90 artış, bir önceki yılın aynı aya göre yüzde 0,19 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 2,20 artış gerçekleşti. Aylık değişim tarım sektöründe yüzde 1,13, sanayi sektöründe ise yüzde 0,10 olarak gerçekleşti. ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış yüzde 2,28 ile giyim eşyası imalatı alt sektöründe yaşandı. Endekste kapsanan 327 maddenin ortalama fiyatlarında artış gerçekleşti.

Ekim ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 2,41, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 4,64, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,08 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 6,95 artış gerçekleşti. Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış yüzde 8,39 ile giyim ve ayakkabı grubunda yaşandı. Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış ise yüzde 20,95 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda oluştu. Endekste kapsanan 449 maddeden 275 maddenin ortalama fiyatlarında artış yaşandı.

ÜFE	EKİM 2009 (2003=100)	EKİM 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,28	0,57
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	3,90	12,11
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	0,19	13,29
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	2,20	12,03

TÜFE	EKİM 2009 (2003=100)	EKİM 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,41	2,60
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	4,64	9,60
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	5,08	11,99
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	6,95	10,12

		2009										2008	
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,23	1,17	0,29	0,65	-0,05	0,94	-0,71	0,42	0,62	0,28	-0,03	-3,54
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,23	1,40	1,70	2,35	2,30	3,27	2,54	2,97	3,60	3,90	12,08	8,11
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,29	-0,34	1,10	0,02	0,64	0,11	0,25	-0,30	0,39	2,41	0,83	-0,41
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,29	-0,06	1,05	1,07	1,71	1,83	2,08	1,78	2,18	4,64	10,52	10,06

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Eylül (Milyon YTL)			2009 Yılı Bütçe Hedefi
	2008	2009	Artış (yüzde)	
Genel Bütçe Gelirleri	156.361	151.879	-2.86	242.957
Vergi Gelirleri	127.277	125.332	-1.52	202.089
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	40.373	40.549	0.43	65.401
Gelir Vergisi	27.991	28.497	1.80	45.253
Gelir Vergisi Tevkifatı	25.199	25.631	1.71	
Kurumlar Vergisi	12.383	12.052	-2.67	20.148
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	11.694	11.507	-1.59	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	3.687	4.097	11.0	4.822
Motorlu Taşıtlar Vergisi	3.597	3.985	10.7	4.700
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	50.858	53.510	5.21	79.065
Dahilde Alınan KDV	12.723	15.202	19.4	19.974
Özel Tüketim Vergisi	31.746	31.664	-0.25	49.376
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	2.682	3.129	16.6	4.100
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	25.514	20.435	-19.9	42.053
İthalde Alınan KDV	23.317	18.595	-20.2	38.500
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	6.363	8.520	33.8	7.362
Harcamalar	165.478	197.169	19.1	259.156

EKONOMİK VERİLER

	2008	2007	2006	2005	2004	2003
GSYH (Cari fiyatlarla milyon YTL)	950.144	843.178	758.391	648.932	559.033	454.781
GSYH (milyon/dolar)	741.792	658.786	526.429	481.497	390.387	304.901
GSYH (Değişim Hızı sabit fiyatlarla %)	1.1	4.7	6.9	8.4	9.4	5.3
Kişibaşına GSMH (ABD Doları)	10.436	9.33	6.477	5.008	4.172	3.383
Sanayi Üretim Endeksi (2005=100)	114.3	115.3	107.8	100		
Toplam İhracat (milyon/dolar)	131.966	107.272	85.535	73.476	63.167	47.253
Toplam ithalat (milyon/dolar)	201.960	170.062	139.576	116.774	97.540	69.340
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-69.994	-62.791	-54.041	-43.298	-34.373	-22.087
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	65.3	63.1	61.3	62.9	64.8	68.1
İşsizlik Oranı (%)	13.6	10.6	9.9	10.3	10.3	10.5
Kamu Net Borç Stoku (milyon YTL)	271.460	248.312	258.191	270.275	274.195	250.593
İç Borç Stoku (milyon YTL)	261.000	255.310	251.470	244.782	224.483	194.387
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	150.766	133.452	108.322	98.815	102.938	96.214
Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyon YTL)	348.180	333.485	345.050	331.520	316.528	282.807
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-41.416	-38.219	-32.051	-22.088	-14.431	-8.036

(Bin YTL)	2009		2008		2007
	16 Ekim	9 Ekim	27 Aralık	17 Ekim	28 Aralık
Emisyon	37.260.086	36.371.280	32.724.754	33.405.065	27.943.811
Para Arzı					
- M1	98.251.673	94.574.805	83.380.932	85.60.633	77.674.822
- M2	468.151.386	465.058.537	434.205.424	414.818.193	345.028.428
- M3	495.552.693	493.071.300	458.383.776	442.351.817	370.077.665
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	283.330.588	279.507.968	268.802.517	250.847.017	209.845.693
- Vadeli Tasarruf	188.767.402	188.771.842	184.492.538	171.814.500	144.025.106
- Vadesiz Tasarruf	19.644.781	18.303.519	15.593.007	16.736.536	13.502.656
- Vadeli Ticari	43.562.633	43.105.220	39.693.690	36.620.079	27.046.729
- Vadesiz Ticari	13.274.004	12.435.541	11.511.475	11.563.874	13.150.172
- Resmi Mevduat	18.081.768	16.891.846	17.511.807	14.112.028	12.121.030
Kredi Stoku	287.912.272	285.650.726	278.395.523	283.552.430	222.832.596
- Tüm Banka Kredileri	287.912.272	285.650.726	278.395.523	283.552.430	222.832.596
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	226.210.000	226.562.740	171.774.890	166.387.841	148.075.355

Mevzuat Değişiklikleri

- 08.10.2009** - Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçmeye İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 39) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 166)
- 13.10.2009** - Sermaye Piyasasında Faaliyette Bulunanlar İçin Lisanslama ve Sicil Tutmaya İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VIII, No: 62)
- 15.10.2009** - 2009/15465 Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 16.10.2009** - Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2009/7)
- 17.10.2009** - 2009/15513 “2010 Yılı Programı” ile “2010 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar
(Mükerrer)
- 2009/15514 Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklarının, 2010 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programının Tespiti Hakkında Karar
- 20.10.2009** - Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 111)
- 22.10.2009** - Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 113)
- 23.10.2009** - İhracat 2008/6 Sayılı İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2009/13)
- 25.10.2009** - Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: X, No: 25)
- 28.10.2009** - Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 55)

Vergi Takvimi

- 02.11.2009** - SSK (Eylül 2009) Sigorta Primlerinin Ödemesi
- Bağ-Kur Sigortalılarının Ekim 2009 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi
- 05.11.2009** - Eylül 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Ba)
- Eylül 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Bs)
- 09.11.2009** - Ekim 2009 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödemesi
- 10.11.2009** - 16-31 Ekim Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı Ve Ödemesi
- 16-31 Ekim Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 16.11.2009** - 2009 III.Geçici Vergi Dönemine (Temmuz-Ağustos- Eylül) Ait Gelir Vergisinin Beyanı
- 2009 III.Geçici Vergi Dönemine (Temmuz-Ağustos- Eylül) Ait Kurum Vergisinin Beyanı
- Ekim 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamullerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisinin (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Özel İletişim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödemesi
- 17.11.2009** - 2009 III.Geçici Vergi Dönemine (Temmuz-Ağustos- Eylül) Ait Kurum Vergisinin Ödemesi
- 2009 III.Geçici Vergi Dönemine (Temmuz-Ağustos- Eylül) Ait Gelir Vergisinin Ödemesi
- 20.11.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin EK:4 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Ekim 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin EK:7 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Ekim 2009 Dönemine Ait Alkollü İçeceklerle İlişkin EK:8 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Ekim 2009 Dönemine Ait Tütün Mamullerine İlişkin EK:9 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Ekim 2009 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallarına İlişkin EK:10 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Ekim 2009 Dönemine Ait Yarışma ve Çekilişlerle Futbol Müsabakalarına ve At Yarışlarına Ait Müşterek Bahislerle İlgili İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Şans Oyunları Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Müşterek Bahislere İlişkin Eğlence Vergisinin Beyanı ve Ödemesi ile Diğer Eğlence Vergilerine İlişkin Eğlence Vergisinin Ödenmesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Yangın Sigortası Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 23.11.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Ekim 2009 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Ekim 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Beyanı
- 24.11.2009** - 1-15 Kasım Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 25.11.2009** - 1-15 Kasım Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı Ve Ödemesi
- 26.11.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Ödemesi
- Ekim 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 01.12.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Veraset ve İntikal Vergisi 2. Taksit Ödemesi
- 2009 Yılı Çevre Temizlik Vergisinin (İşyeri ve Diğer Şekilde Kullanılan Binalar ile Su İhtiyacını Belediyece Tesis Edilmiş Su Şebekesi Haricinden Karşılamanın Konutlar için) 2. Taksit Ödemesi
- 2009 Yılı Emlak Vergisi 2. Taksit Ödemesi
- SSK (Ekim 2009) Sigorta Primlerinin Ödemesi
- Bağ-Kur Sigortalılarının Kasım 2009 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi
- Yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde, Toplam Gelir İçindeki Zirai Kazançları % 75 ve Daha Yüksek Oranda Olanlar İçin 1. Taksit Ödemesi
- 07.12.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Ba)
- Ekim 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Bs)

Ekim 2009 Kronoloji

- 01 Ekim** IMF Başkanı Strauss - Kahn'a Bilgi Üniversitesi'nde konuşma yaparken protesto etmek için ayakkabı fırlatıldı.
- 02 Ekim** IMF Başkanı, kotaların yeniden düzenleneceğini böylece ülkelerin ekonomik ağırlıklarına göre yeni bir denge oluşturacağını açıkladı.
- 03 Ekim** Dünya Bankası yoksulluğun her yerde ciddi artışlar göstereceği uyarısında bulundu.
- 04 Ekim** Yunanistan'da yapılan seçimleri Papandreu'nun başkanı olduğu sosyalist PASOK partisi kazandı.
- 05 Ekim** DİSK Genel Başkanı Çelebi sendika genel merkezinde silahlı saldırıya uğradı.
- 06 Ekim** IMF ve Dünya Bankası toplantılarını protesto eden 2 bin kişiye polis müdahale etti. Savaşı andıran görüntüler yaşandı, IMF ve Dünya Bankası Başkanları, işsizliğe, yoksulluğa, bebek ölümlerine dikkat çekerek bu düzen değişmeli dedi.
- 07 Ekim** IMF- Dünya Bankası toplantılarında üzerinde fikir birliğine varılan İstanbul kararlarına göre küresel ekonomide IMF'nin etkinliği artırılacak, esnek kredi hattı daha güçlendirilecek.
- 08 Ekim** TÜİK Ağustos ayı sanayi üretiminin, geçen yılın aynı dönemine göre 6,3 oranında gerilediğini açıkladı.
- 09 Ekim** Nükleer silahların azaltılması ve dünya barışına katkıları nedeniyle Nobel Barış ödülü ABD Başkanı Obama'ya verildi.
- 10 Ekim** Türkiye - Ermenistan ilişkilerinde normalleşmeyi öngören protokol, açıklama krizinin ardından gecikmeli olarak imzalandı.
- 11 Ekim** Ulusal sinema akımının öncüsü yönetmen Halil Refiğ yaşımını yitirdi.
- 12 Ekim** Doğan Grubu'nun 4.8 milyar liralık vergi cezası için verdiği teminatı vergi daireleri kabul etmedi. Maliye, gruba ihtiyati haciz uyguladı.
- 13 Ekim** Türkiye ile Suriye arasında imzalanan anlaşma ile iki ülke vatandaşları 90 günü aşmayan seyahatler için sınırdan vizesiz geçebilecek.
- 14 Ekim** Gül ve Sarkisyan, Erivan'dan sonra Bursa'daki Türkiye - Ermenistan maçını da birlikte izledi. İki lider barış mesajı verdi.
- 15 Ekim** Başbakan Erdoğan ve 9 bakanın Irak ziyaretinde, 48 mutabakat zaptı imzalandı. İki sınır kapısı da ha açılacak.
- 16 Ekim** Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi İsrail'in Gazze operasyonu sırasında savaş suçu işlediğini beliten raporu kabul etti.
- 17 Ekim** Maliye Bakanı Şimşek 2010 yılı bütçesini 286.9 milyar lira olarak açıkladı.
- 18 Ekim** Türkiye ile Ermenistan arasındaki yakınlaşma, Azerbaycan - Türkiye ilişkisini olumsuz etkiledi.
- 19 Ekim** Öcalan'ın çağrısı üzerine Kuzey Irak'taki Mahmur Kapmından 26, Kandil Dağı'ndan 8 kişi Türkiye'ye geldi.
- 20 Ekim** Kandil ve Mahmur'dan gelen 34 kişi sorgularının ardından çıkarıldıkları mahkemece serbest bıraktıldı.
- 21 Ekim** Öcalan'ın çağrısı ile Türkiye'ye dönen grubun Diyarbakır yolculuğu gövde gösterisine dönüştü, kutlamalar geniş bir kesimin tepkisini çekti.
- 22 Ekim** Cumhurbaşkanı Gül ile Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev stratejik ortaklık anlaşması imzalandı.
- 23 Ekim** Geçtiğimiz aylarda kamuoyunda tartışmalara yol açan irtica ile mücadele planı belgesinin orjinelinin savcılığı ihbar mektubu ile gönderildiği iddia edildi.
- 24 Ekim** Sağlık Bakanlığı, Ankara'da bir hastanede çalışan temizlik işçisinin domuz gribinden öldüğünü açıkladı.
- 25 Ekim** Domuz gribine karşı Ankara'da okullar ve dershaneler bir hafta tatil edildi.
- 26 Ekim** 2010 yılı bütçesini TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna Maliye Bakanı Mehmet Şimşek sundu.
- 27 Ekim** Enflasyon Raporu'nu açıklayan Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz, faiz indirimlerine devam edileceğini ancak hızının yavaşlayacağını söyledi.
- 28 Ekim** Emlak Vergisi'ne esas olmak üzere 2010 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri geçen yıla göre yüzde 14-25 arasında artırdı.
- 29 Ekim** Cumhuriyetin ilan edilmesinin 86. yılı çoşkulu törenlerle kutlandı.
- 30 Ekim** 70 yılın en ağır resesyonunu yaşayan Amerikan ekonomisi üçüncü çeyrekte yüzde 3.5 büyüdü.
- 31 Ekim** Türk siyasi hayatında 26 yıldır önemli bir aktör olan ANAP kendini fesh ederek Demokrat Parti ile birleşti.